

YOORS, Eugeen (Antwerpen 7 november 1879 – Berchem 1 april 1975). Echtgenoot van **Magda Peeters**.

Kreeg een vrijzinnige, Franstalige opvoeding in het Spaanse Andalusië. Mogelijk waren Yoors' ontmoetingen met architect **Flor van Reeth** in 1907 en met zijn toekomstige echtgenote, in 1912, doorslaggevend voor een oriëntering naar de V.B.

Op twintigjarige leeftijd keerde Yoors naar Antwerpen terug en volgde er vijf jaar les aan de Academie en het Hoger Instituut voor Schone Kunsten. In 1903 stelde hij voor het eerst tentoon tijdens de Brusselse Triënnale van de Schilderkunst. Twee jaar later vervolmaakte hij zich aan de Parijse Ecole des Beaux-Arts en volgde hij ook lessen aan de Sorbonne. Daar kwam hij in contact met de mysticus Josephin (Sâr) Péladan, de paus van het symbolisme, die ook bijvoorbeeld **Jozef Muls**, **Van Reeth**, **Timmermans** en **Fernand Khnopf** inspireerde, en ontdekte hij het werk van de al evenzeer (christelijk-)mystieke en 'anti-modernistische' **Léon Bloy**.

Intussen was hij, na nog enkele kunstonzwerfingen in onder meer Italië en Nederland, in 1907 in Boechout beland. Hij werd er lid van de kunstkring **Streven**, in gezelschap van **Van Reeth**, en zou ook toetreden tot de Vereeniging van Antwerpsche Kunstschilders, onder voorzitterschap van **Juliaan de Vriendt**. Tevens publiceerde hij in 1913 enkele bijdragen in het mede door **Van Reeth** geleide Vlaamsgezinde tijdschrift *De Bouwgids*, "Maandschrift voor Huis en Haard". Datzelfde jaar was hij, in gezelschap van **Peeters**, aanwezig op de **Hugo Verriest**-feesten te Ingooigem.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Yoors als soldaat opgeroepen. Na de val van Antwerpen werd hij in Amersfoort geïnterneerd. Hij gaf toen tekenles, richtte kunsttentoonstellingen ten bate van oorlogsslachtoffers in en maakte schilderijen voor het kerkje van het 'Belgisch dorp'. In juli 1918 huwde hij **Peeters**. De oorlog liet op Yoors een onuitwisbare indruk na. *L'art pour l'art* was voortaan volkomen uit den boze: kunst diende een 'missionnaire' inhoud te hebben.

In 1924 trad Yoors toe tot de **Pelgrimbeweging**. In die periode was hij ook lid van de kunstkring van Vlaamse oud-strijders, onder leiding van **Juliaan Platteau**, en vervaardigde hij enkele illustraties voor katholieke tijdschriften als *Dietsche Warande en Belfort*.

Yoors had zich definitief tot de (religieuze) glasraamkunst gewend, waarvan hij als vernieuwer kan worden omschreven: eenvoudige, strenge lijnen en gloedvolle kleuren in grote vlakken, gekoppeld aan groot technisch inzicht. Befamd zijn zijn glasramen uit 1931 voor de Boodschapkapel van het Heilig-Hartinstituut in Heverlee, een creatie van Van Reeth, waar ook Paul Joostens, **Albert Servaes** en de Nederlander Rie Haan bij betrokken werden. Alhoewel Yoors niet opliep met de moderne (abstracte) kunst en daardoor eerder een 'conservatief vernieuwer' dient te worden genoemd, kwam hij toch nog regelmatig in conflict met de kerkelijke overheid, die zijn visie niet steeds kon volgen. Alhoewel Yoors in oktober 1932 even overwogen had naar de loge over te stappen, bleef hij zijn diepe christelijke overtuiging steeds trouw. Die overtuiging maakte hem niet alleen afkerig van het communisme, maar ook van het nationaal-socialisme. Opmerkelijk was ook zijn vroege positieve belangstelling voor het jodendom; het antisemitisme van nazi-Duitsland volgde hij met afschuw.

De Tweede Wereldoorlog maakte Yoors met zijn vrouw en dochter in Engeland door. In 1947 keerde hij naar België terug en zette er zijn werk verder. In de periode 1959-1960 kreeg hij de opdracht tien brandglasramen voor de IJzertoren te vervaardigen: de gebroeders **Frans en Edward van Raemdonck**, **Renaat de Rudder**, **Onze-Lieve-Vrouw van de IJzer**, **Christus met de doornen**, **Kerstmissie** visioen aan de IJzer, **Heldenhuldekruis**, 'Nooit meer oorlog', "'t En zal" (Hulde aan **Joe English**), "Vliegt de blauwvoet-storm op zee" (Hulde aan **Albrecht Rodenbach**), "Vlaanderen vrij" (Hulde aan **Frans Daels**), **Christus aan het kruis**, **Tijl Uilenspiegel**. Daarnaast ontwierp hij onder meer een glasraam voor de kapel van het Antwerpse **Ruusbroecgenootschap** (1955) en in 1956 schonk de **Vlaamse Toeristenbond – Vlaamse Automobilistenbond (VTB-VAB)** drie grote ramen van Yoors aan de Sint-Lutgardisbasiliek in Tongeren. Desondanks mag Yoors' Vlaams engagement niet worden overschat. Tegenover manifestaties als de **IJzerbedevaart** leek hij, ondanks een sporadische deelname, eerder weigerachtig te staan.

Vier jaar na zijn overlijden, naar aanleiding van zijn honderdste geboortjaar, gaf de VTB-VAB, op initiatief van voorzitter Jozef van Overstraeten, hem een grafmonument in het erepark van Schoonselhof, waarop een Keltisch kruis, pelgrimsstaf en jakobsschelp staan afgebeeld. Datzelfde jaar werd ook de vereniging zonder winstoogmerk Stichting Eugene Yoors opgericht, onder voorzitterschap van toekomstig minister van staat August Vanistendael.

WERKEN: 'Over Kristene Kunst' en 'Kunst van Heden' (tweedelig), in *De Bouwgids* (april, mei en juni 1913), p. 74-76, p. 88-90 en p. 112-114; - 'Kunst van Heden' en 'Tentoonstelling van Moderne Godsdienstige Kunst', in *Dietsche Warande en Belfort*, jg. 66 (juli 1921), p. 76-78 en jg. 67 (februari 1922), p. 238-246; - 'De Pelgrim Fl. Van Reeth' en 'Miserère', in *Artistenblad* (april 1958 en maart-april 1959), p. 5; - 'Zo is het dat ik mij Felix Timmermans herinner', in *Getuigenissen. Jaarboek 1974 van het Felix Timmermansgenootschap* (1974), p. 63-64.

LITERATUUR: Eugene Yoors, *huldealbum*, 1930; - L. Reypens, *Het brandglas-poëem van Pelgrim E. Yoors*, 1930; - D. Peeters, *Eugene Yoors*, 1955; - R. van der Velder., 'Eugene Yoors', in D. Peeters (red.), *Kunstenaars van heden*, 1958; - J. Florquin, *Ten huize van...*, I, 1962; - J. Boven, *Dossier Yoors* (Vlaamse Toeristische Bibliotheek nr. 176, 1974); - M. Larablin, 'Achter de bres ter verdediging van Schoon Lier', in *Getuigenissen. Jaarboek 1974 van het Felix Timmermans-Genootschap* (1974), p. 27-31; - P.J.A. Nuyens, 'Yoors, Eugene', in *NBW*, VII, 1977; - Eugene Yoors, *Schilder en glazenier. 1879-1979*, 1979; - R. V(ermeiren), 'Eugene Yoors, schilder-glazenier', in *KADOC-Nieuwsbrief* (december 1994), p. 7-8; - D.W. van Leeuwen en B. Yoors, *Geen blijvende stad. Eugene Yoors, 1879-1975. Pelgrim, kunstschilder en glazenier en Magda Peeters, 1892-1989. Letterkundige en apostel voor vrede en verzoening*, 1995; - L. Saerens, 'Archief echtpaar Eugène Yoors en Magda Peeters', in *KADOC Nieuwsbrief* (december 1996), p. 1-4.

LIEVEN SAERENS